

**Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад вищої освіти
“Вінницька академія безперервної освіти”**

**Кафедра екології, природничих
та математичних наук
Магістерська кваліфікаційна робота на тему:**

**ОЦІНКА ВПЛИВУ РІЗНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ НА БІОРІЗНОМАНІТТЯ
МІСТА ВІННИЦІ**

Роботу виконала:

Березнюк Ірина Володимирівна

Науковий керівник:

*Серебряков В.В., доктор
біологічних наук, професор,
професор кафедри екології, природничих
та математичних наук*

КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

Актуальність теми

2

Сьогодні екологічний туризм відіграє значну роль в світовій індустрії туризму. За прогнозами експертів ООН, в XXI столітті темпи розвитку екологічного туризму будуть збільшуватися, і це дасть змогу стимулювати соціально-економічне зростання як в Україні в цілому, так і в окремих її регіонах.

Великі надії покладаються на екологічний туризм в реалізації Концепції сталого розвитку екологічного туризму. Раціональне використання природних і культурно-історичних туристичних ресурсів, дозволить уникнути багатьох негативних наслідків масового туризму.

Для більшості країн туризм відіграє величезну роль в економіці, вирішує проблеми в стимулюванні соціального розвитку регіонів, а також в надходженні значних коштів до державної скарбниці. На частку туризму припадає близько десяти відсотків світового валового національного продукту, світових інвестицій, всіх робочих місць і світових споживчих витрат. Розвиток туризму стимулює розвиток таких секторів економіки, як транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного вжитку, і становить одне з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки.

Мета магістерської кваліфікаційної роботи - функціонально-просторовий аналіз природно-заповідного фонду міста Вінниці для ефективного функціонування екологічного туризму та реалізації стратегії сталого розвитку.

Об'єкт дослідження – історико-культурні об'єкти, існуючі природні (натуральні), природно-антропогенні й антропогенні екосистеми і ландшафти об'єктів і територій природно-заповідного фонду міста Вінниці.

Предмет дослідження – вплив різних видів діяльності екологічного туризму на екосистеми об'єктів і територій природно-заповідного фонду міста Вінниці.

Завдання магістерської кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати інформаційні джерела, які стосуються основних цілей, завдань і принципів реалізації сучасних природоохоронних концепцій;
- розглянути світовий туристичний ринок, проаналізувати ситуацію, прогнози і тренди;
- подати еколого-географічну характеристику міста Вінниці;
- провести функціонально-просторовий аналіз природно-заповідного фонду міста Вінниці для ефективного функціонування екологічного туризму;
- визначити цілісність, функціональну завершеність, структурну репрезентативність, соціальну спрямованість мережі територій і об'єктів туристичного потенціалу міста Вінниці;
- враховуючи проведені дослідження, запропонувати стратегічне бачення, перспективи та сценарії розвитку екологічного туризму міста Вінниці.

Матеріали і методи досліджень. Інформаційною базою 5 досліджень послужили відібрані й опрацьовані матеріали, звіти й доповіді департаментів, державних управлінь, відомств, органів місцевого самоврядування.

Методи дослідження – математико-статистичні (для обробки даних); аналітико-діагностичні; комплексні; ретроспективний і порівняльний аналізи (для виявлення причинно-наслідкових зв'язків); міждисциплінарний; ландшафтно-екологічний і гідроекологічний підходи (для екологічної оцінки ландшафтів); картографічні (для створення карт), моніторингу.

Гіпотеза дослідження полягала в тому, щоб сформувати цілісну, функціонально-завершену, структурно-репрезентативну, соціально-спрямовану мережу територій і об'єктів природно-заповідного фонду міста Вінниці.

Інноваційність результатів дослідження полягала в тому, що розроблено і науково обґрунтовано стратегію розвитку екологічного туризму міста Вінниці. Це дозволить не лише розв'язувати проблеми збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, розвитку інфраструктури, а й постійно надавати систему туристичних послуг як місцевому населенню, так і туристам з інших регіонів.

Теоретичне значення дослідження полягало в тому, що здійснено функціонально-просторовий аналіз об'єктів і територій природно-заповідного фонду, історико-культурної спадщини міста Вінниці; визначено цілісність, функціональну завершеність, структурну репрезентативність, соціальну спрямованість мережі територій і об'єктів природно-заповідного фонду району; запропоновано стратегію розвитку екологічного туризму міста Вінниці для реалізації цілей сталого розвитку.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися на Міжнародній науково-практичній конференції “Vin Smart Eco” (Вінниця, 2023), на засіданнях круглих столів з питань природозбережувальної роботи (КЗ ВАБО, 2022-2023).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено в статті:

Березнюк І. Вплив різних видів туризму на біорізноманіття м. Вінниці “*Vin Smart Eco*”. За науковою редакцією Мудрака О.В. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (18-20 травня 2023, м. Вінниця, Україна). Вінниця: КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”, 2023. С. 246-249.

Збірник наукових праць

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
“ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ”

Випуск №3(36)

НАУКОВИЙ ВІСНИК

“*Vin Smart Eco*”

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
18-20 ТРАВНЯ 2023 РОКУ

Вінниця
2023

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

9

Подано основні причини виникнення екологічного туризму, які полягають у невідрегульованості відносин у системі “суспільство-природа”, або в туристичній інтерпретації — “туризм-екологія”. Численні опитування туристів свідчать, що серед провідних мотивів туристичних подорожей на перший план все більше виступає прагнення людей до спілкування з природою. Звідси походження близьких за змістом понять “м’який туризм” (soft tourism, або розширений варіант nature tourism with a soft touch — дослівно: природний туризм із м’яким дотиком до природи), “зелений туризм” тощо.

Враховуючи необхідність збереження цілісності та забезпечення раціонального використання туристичних ресурсів, а також позитивний міжнародний досвід функціонування курортів, що орієнтовані на туризм і відпочинок, розвиток туристичної сфери та діяльності курортів розглядається в межах тільки однієї Стратегії сталого розвитку (за винятком розвитку закладів санаторно-курортного лікування та медичної реабілітації).

ДОСЛІДЖЕНЬ

Стратегія розвитку туризму міста Вінниці скерована на покращення умов життя як мешканців міста, так і гостей, туристів, інвесторів через поліпшення бізнес- та інвестиційного клімату, його культурної привабливості, якості міського середовища та системи надання ринкових і неринкових послуг. Основою для Стратегії стали конкурентні переваги міста, а також ті можливості, які відкриваються через зміни в його зовнішньому оточенні.

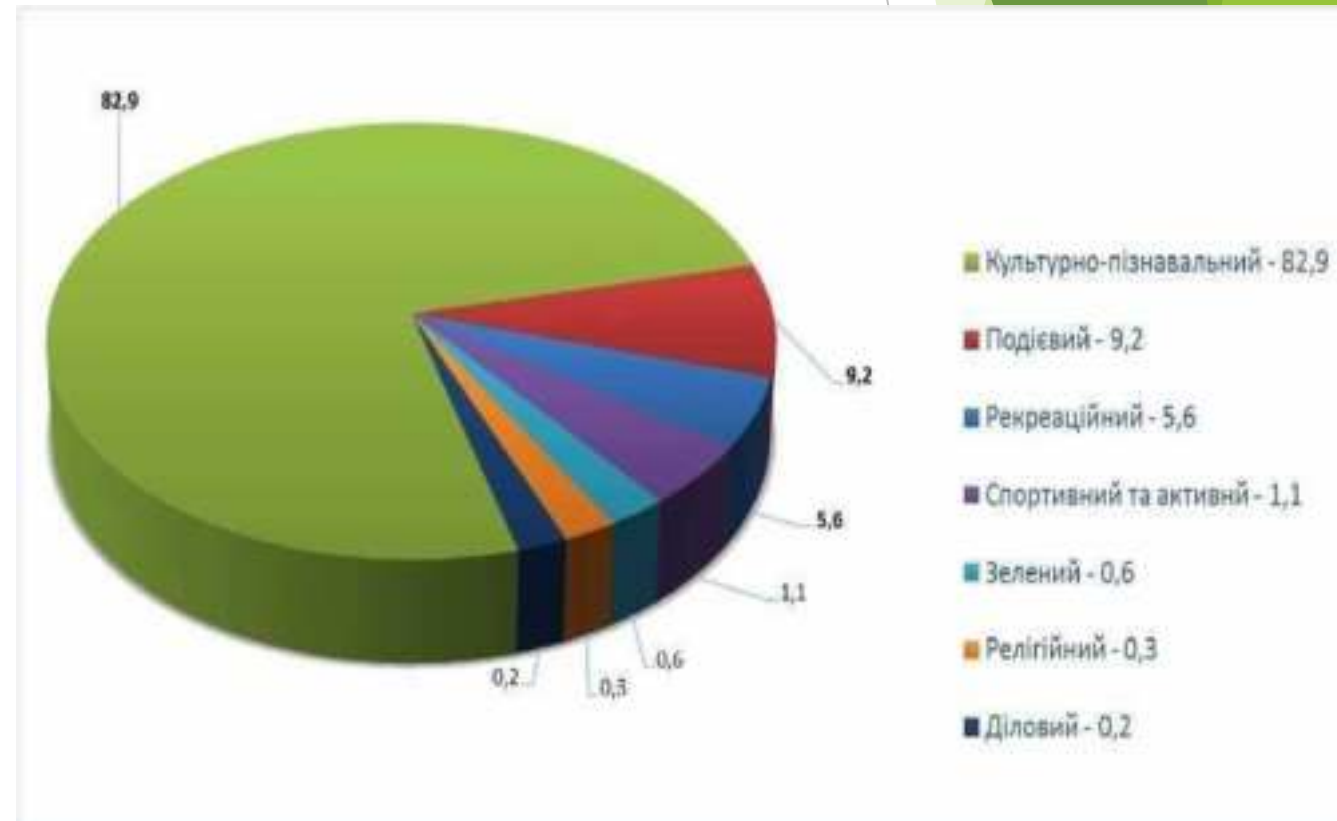
На жаль, у зв'язку з війною, туристична галузь не отримає цього року раніше передбачених в бюджеті коштів. Державне агентство розвитку туризму зараз активно працює над розробкою антикризової стратегії туристичної галузі України та комунікаційною стратегією з формування в українців культури подорожей Україною. Передбачається, що найпершим буде відновлюватися саме внутрішній туризм, це шанс для розвитку українського внутрішнього туризму.

Відповідно до представлених даних можна підтвердити те, що туристична галузь міста Вінниці почала активно розвиватися. Збільшення туристичних потоків, серед них відвідувачів музеїв, закладів, заходів та інших локацій міста свідчить про покращення рівня розвитку сфери гостинності міста. Підтвердженням цього є також ріст кількості ночівель у готелях та хостелах Вінниці, збільшення чисельності закладів тимчасового розміщення та загальне підвищення обсягів надходжень туристичного збору до бюджету міст.

РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ВПЛИВУ РІЗНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ НА БІОРІЗНОМАНІТТЯ МІСТА ВІННИЦІ

Вінниччина туристична з кожним днем набирає оберти щодо подальшого розвитку свого потенціалу у даному напрямку діяльності, що дає можливість в подальшому генерувати значний інтерес як вітчизняних, так і іноземних туристів до туристичних цікавинок регіону. Сьогодні найбільш популярними видами туризму за метою подорожі на Вінниччині є:

- культурно-пізнавальний;
- лікувально-оздоровчий, рекреаційний;
- сільський зелений туризм;
- спортивний та активний туризм;
- релігійнознавчий туризм та паломництво.

Якщо виходити із принципів сталого розвитку екотуризму, то його концептуальне оформлення доповнюється гарантією довгострокового збереження природних і культурних ресурсів рекреаційних територій.

Основним видами негативного впливу туристичної діяльності на природне середовище та біорізноманіття регіону є:

- вплив розвитку інфраструктури туристичного бізнесу: баз тимчасового розміщення (забруднення навколишнього середовища та поверхневих вод стоками з туристичних об'єктів);
- вплив транспорту (викиди токсичних газів в атмосферу, шумове забруднення, забруднення вод - миття транспортних засобів, погіршення стану повітря в туристичних центрах; рекреаційна дигресія ґрунтово-рослинного покриву на пішохідних трасах);
- вплив туристів і туристичних груп на навколишнє середовище (забруднення побутовими відходами, перевищення гранично-допустимих навантажень на природні об'єкти, зміну видового складу природних комплексів внаслідок рибальства, полювання, збору грибів, ягід, лікарських рослин тощо).

В місті наявна достатньо велика кількість природних об'єктів та створених парків і відпочинкових зон, які поки не задіяні в туристичних цілях. Про них знають лише місцеві жителі і до використання їх у туристичних цілях поки справа не доходить. В туристичних інформаційних ресурсах про них згадується мало. Отже, необхідно впорядкувати ці території та надати їм цінності з точки зору туриста, забезпечивши планування туристичних маршрутів, що дозволяли б затриматись на цих локаціях та отримати не тільки естетичну насолоду, але й пакет супутніх туристичних послуг. Якщо виходити із принципів сталого розвитку екотуризму, то його концептуальне оформлення доповнюється гарантією довгострокового збереження природних і культурних ресурсів рекреаційних територій.

Екологічний туризм з його величезними рекреаційними і пізнавальними можливостями покликаний сформувати суспільну свідомість щодо охорони та раціонального використання природних багатств. Екологічний туризм обов'язково має містити в собі елементи усвідомленого позитивного ставлення до навколишнього природного середовища, а не тільки його використання, нехай навіть в активних формах. Екологічний туризм повинен бути толерантним до природи (як незайманої, так і окультуреної) і заснованим на використанні переважно природних ресурсів, не завдавати шкоди та мінімізувати збитки в середовищі нашого проживання, тобто екологічно стійким. Також неодмінно націленим на екологічну освіту і культуру, на формування відносин рівноправного партнерства з природою, дбати про збереження локального соціокультурного середовища. Екологічний туризм має бути економічно ефективним, а також забезпечувати сталий розвиток тих районів, де він здійснюється. Цей короткий перелік цілком достатній, щоб відрізнити екологічні тури неекологічних і взагалі інших форм туризму. При цьому даний перелік не пов'язує екологічний туризм виключно з некомфортабельних подорожами в «дику природу». З цих позицій екологічний туризм можна вважати головною концептуальною ідеєю сталого розвитку туристичної індустрії у ХХІ

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!